

„Felülről jövő elhívás”

Interjú dr. Csókay András idegsebessel, a Magyar Honvédség Egészségügyi Központ idegsebészeti osztályának osztályvezető főorvosával

“A Call from Above”

Interview with Dr András Csókay neurosurgeon, Head of Neurosurgery Department at the Hungarian Armed Forces Medical Centre



■ **A SOTE előtt építőmérnöknek tanult, és dolgozott is a szakmában, majd felnőtt fejjel, családos emberként vágott neki az orvosinak. Bizonyára sokakat érdekelhet, hogyan jutott el ideig.**

– A gyermekkori megérzéseimre kellett volna egyből hallgatnom, amelyek mindig is azt súgták, hogy nekem gyógyítani kell. A BME-n diplomáztam először, és mérnökként dolgoztam. Majd az érettségi után kilenc évvel, már felnőtt fejjel hasított belém, hogy igenis az orvosi pálya lesz az én utam.

■ **Nem régen tért haza Afrikából, egész pontosan Nigériában töltött orvosi missziójáról. Hogyan jutott arra a felismerésre, hogy ott kell segítenie?**

– Ez volt a harmadik kétételes periódus, amelyet kint töltöttem. Először 2017 januárjában jártam Nigériában, hogy feltérképezzem az ottani egészségügyi viszonyokat. Kilenc kórházat jártam végig, amelyeket mind a katolikus egyház működtet. Az utolsóban találtam először CT-t, Onitsha városában (Anambra megye), ahol 1,5-2 millióan élnek. A CT márpedig az idegsebészet elengedhetetlenül fontos eszköze. A misszió a második utamon indult el, még ugyanabban az évben, júniusban visszatértem dr. Pataki Gergely plasztikai sebész barátommal, aki égett embereket operált. Én pedig elkezdtem az idegsebészeti munkát, agydaganatokat, gerincet műteni. 2001-ben egy

alapítványt is létrehoztunk ketten. Akkortájt sokat foglalkoztam Teréz anya bölcsességeivel, és ez a mondas vezérelt: „A szeretet cselekvést jelent.” Az alapítványnak is a fenti motiváció alapján választottunk nevet: Cselekvés A Kiszolgáltatottakért Alapítvány (<https://cselekvés.org/>). Legutóbb idén januárban voltam kint.

Egy magyar kolléga, dr. Szeifert György, a Péterfy Sándor utcai kórház főorvosa kiment utánam egy teljes hónapra. A célom egy állandó idegsebészeti szolgálat létrehozása. Tavalyelőtt voltam a híres medjugorjei zarándokhelyen, a fiatalok fesztiválján. Ott találkoztam egy nigériai atyával, Francis Chiawa-val, akivel hosszasan beszélgettünk és együtt imádkoztunk. Ekkor tárult fel előttem az a szörnyűséges helyzet, amit röviden úgy jellemeznék, hogy Nigériában 200 millió emberre fele annyi idegsebész jut, mint Magyarországon a 10 millióra. Az orvosok nagy része ráadásul privát kórházakban dolgozik. Az állami intézményekben is fizetni kell. A legegyszerűbb idegsebészeti műtét egy fűrt lyuk felhelyezés – amelyet már az egyiptomiak is megcsináltak 6000 ezer évvel ezelőtt – 300 dollárba kerül, egy CT 100 dollár, amely megfizethetetlen a lakosság 60 százalékának. Az elmúlt másfél évem a főorvosi munka mellett a missziókról szólt. Bangladesben is jártam tavaly novemberben dr. Pataki meghívására, ahol szintén elmaradott állapotok uralkodnak, de legalább ingyenesen hozzáférhető az egészségügy. Ott ismerkedtünk meg a szíami ikrekkel. A szétválasztó műtétsorozat első és legfontosabb fázisán már túl vagyunk, dr. Hudák István endovaszkuláris sebész barátommal visszamentünk, neki sikerült a közös nagy vénát szétválasztani. Ami bár kívülről még nem látványos, mégis óriási lépés.

■ **Before attending SOTE (the medical university) You studied to be an engineer and even worked in that profession. You started the medical university as an adult, family man. Many must be interested how You got this far.**

– I should have listened to my childhood intuition in the first place, because it always suggested that I should cure people. First I graduated from the Budapest Technical University (BME) and I worked as an engineer. Then nine years after the secondary school final exams, as an adult I realised that the medical career is my way.

■ **You have recently returned from Africa. You had a medical mission in Nigeria. How did You decide to go and help there?**

– This was the third two-week term I have spent there. First I went to Nigeria in January 2017 in order to explore the medical conditions there. I visited nine hospitals, all of which are run by the Catholic Church. The first CT scan I saw there was in the last one, in Onitsha (Anambra County), where 1.5-2 million people live. A CT scan is an essential device of neurosurgery. The mission began on my second journey. In June, the same year I returned with my plastic surgeon friend, Dr Gergely Pataki, who operated on people who had got burnt. And I started the neurosurgery work and operated brain tumours and spines. In 2001 we set up a foundation with him. At that time I dealt a lot with the wise sayings by Mother Teresa, and I was driven by the following sentence: “Love has to be put in action”. We also chose the name of the foundation by that motivation: Action For Defenceless People Foundation (<https://cselekvés.org/>). Last time I was there was this January. A Hungarian colleague, Dr György Szeifert, Head of Unit at the Péterfy Sándor Hospital went there for a whole month after I had left. My goal is to set up permanent neurosurgical service. In 2016 I attended the youth festival at the famous pilgrimage site in Medjugorje. There I met Francis Chiawa,

■ Miként élte meg a kint töltött időszakot, és milyen volt a hazatérés?

– Nagyon érdekes élmény volt például, hogy az egyházi kórházban, ahol dolgoztam, olyan mély és erős hitet tapasztaltam, amely mindenkit megérintett. Reggel 6-kor szentmisével kezdenek, és több mint 100-an ott voltak az alkalmazottak közül. A nagyon szegényes körülmények ellenére is óriási szeretetben élnek. Legközelebb novemberben tervezek menni. Hét és fél hét szabadságom van összesen egy évben, amelyből kétszer két hetet misszióval töltök. Ez egy felülről jövő elhívás.

■ Köztudottan hívó ember. Hogyan látja a tudomány és a hit kapcsolátát?

– Én azt vallom, hogy amikor elindulunk az ima útján, a lelkünk mélyére érkezőnk. Függetlenül attól, hogy milyen vallásban vagy kultúrkörben élünk, ott lelhető fel a valós énünk. Nyilván abban a szakmában, amiről sok ismeretünk van, ott tudunk kreatívak lenni. Az intuíció innen mélyről jön, amire az ima segít hozzá. A tudomány is a teremtett világhoz tartozik. A tudomány is Istentől jön. Csak azt meghagyta az embernek, hogy megismerje a világot. C-vitamin már akkor létezett, mielőtt Szentgyörgyi Albert felfedezte volna. Tehát nem a tudós teremt, mi csak felismerünk. Azt tapasztalom a saját életemben, hogy a hitbéli elmélyülés közben, ahogy egyre beljebb, a bennem élő Krisztus közelébe érek, ott nyilvánulnak meg a szakmámnak az igazságai is. Ott jönnek elő azok a kreatív, intuitív gondolatok, amik addig még nem. Csak a felszínen járkálva nem lehet ezekre rádöbenni. Megtapasztaltam azt, hogy minden egyes innovációt imádság közben kaptam, például a nemzetközileg ismertté vált agyi érvarrási módszert vagy az éralagút technikát a súlyos traumás agyduzzadás kezelési eredményeinek javítására, amelyért Prima Primita tudomány kategóriában jelöltek. Amivel mostanában foglalkozom, ugyanilyen mély imádságban döbbsentem rá, hogy valami egészen furcsa dolog történik a manuális mikrosebészeti orvostudományban. A sportolók minden nap edzenek, a művészek minden nap gyakorolnak, addig mi orvosok nem tréningezünk. Élesben gyakorlunk. Még a szívsebészetben is van olyan, hogy lehet korrigálni a hibákat. Az agyi mikrosebészeten viszont az esetek nagy százalékában csak egyetlen lehetőségünk van, hogy jól csináljuk. Hogy ne történhessen hiba, ehhez meglátásom szerint az kellene, hogy már a kezdetektől fogva friss halotton gyakoroljuk a műtétet. Kb. 14-15 éve csinálom ezt. Így minden

a priest from Nigeria, and we had a long talk and prayed together. That was the time when I learned about the awful situation, that in Nigeria half as many neurosurgeons treat 200 million people in Nigeria as 10 million people in Hungary. What is more, most doctors work in private hospitals, and patients have to pay in the state institutes as well. The simplest neurosurgery, trepanning, when a hole is drilled in the skull, and which was also done by the Egyptians 6,000 ago, costs \$300. A CT scan costs \$100, which 60% of the citizens cannot afford. In addition to my medical work, my past 18 months have been about missions. Upon the invitation by Dr Pataký, last November I visited Bangladesh, where the conditions are very poor, but at least healthcare is free. That is where we met the Siamese twins. We have already had the first, and most important phase of the separation operations. Dr István Hudák, endovascular surgeon and I went back. He managed to separate the big common vein. Although it does not seem very spectacular, but it is a huge step forward.

■ How did You live the time spent there, and how was the return?

– An interesting experience, for instance, was that in the hospital where I was working I found such strong and deep faith, which touched everyone. At 6 in the morning they had a holy mass, and over 100 of the employees attended it. In spite of the very poor circumstances they live in great love. Next time I am planning to go in November. I have seven and a half weeks of holiday in a year. I spend twice two weeks of it on mission. This is a call from above.

■ Everybody knows that You are a believer, a Christian. How do You see the relation of science and faith?

– I believe that when you set on the path of prayers, you arrive in the depth of your soul. Regardless of which religion or cultural background you live in, the true self can be found there. In a profession of which you know a lot, you can be creative. Intuition comes from deep inside, and prayer helps with it. Science is part of the created world. Science comes from God. Yet, the Lord let mankind get to know the world. Vitamin C had existed before Albert Szentgyörgyi discovered it. So scientists do not create, they only recognise and discover. In my life I can see that while contemplation in faith, as I am getting deeper, close to the Christ living in me, and there I find the truths of the profession. That

is where the creative and intuitive thoughts come, which did not come before. You cannot realise all that walking on the surface only. I realised that all my innovations came during prayers. For example, the internationally acknowledged method of sewing the veins in the brain or the vein tunnel technique to improve the treatment results of the severe traumatic brain swelling, for which I was nominated for the Prima Primita Prize in the science category. What I am dealing with now I also found in such a deep prayer. I realised that something really strange is going on in manual microsurgery. Athletes do trainings every day, musicians practice every day, yet doctors do not have trainings. They go on live. Even in heart surgery mistakes can be corrected sometimes. In case of brain vein surgery doctors usually have only one chance to do it well. In order not to make mistakes, I think operations should be practised on fresh corpses. I have been doing it for about 14 or 15 years. So I am in training every day. And it is proved by the results, too. For example, when we could find good solutions among impossible circumstances in the mission. In case of the special operations preliminary preparations are very important. While practising on a fresh corpse you can make a mistake or try new approaches. I began it when I operated a lady, who had been given up by everybody. She had a malignant tumour, but she said she still had things to do. An inner voice of my conscience suggested that I should not accept the protocol, but to go to the dissecting room, do some practice and I will succeed. And that is exactly what happened. While praying, again, I had the discovery of a neurosurgical micro technique to make operations even more precise and accurate. It brought great success. In three days one of the best American medical journals accepted and published it. Faith and science have a very strong connection. I like spreading it, I would not hide it. As musicians indicate the authors, I also have to tell that the merit is not only mine. I receive my discoveries from God. Everybody learned that Michelangelo, Leonardo da Vinci and many famous surgeons in history discovered new things during autopsy. Yet, meanwhile it was lost from medicine.

■ **Another Hungarian, Ignác Semmelweis could also be mentioned, as he, too, got his discovery through autopsies, and thus he became the “saviour of mothers”. This year, on 15th March You received the Semmelweis Ignác**

nap edzésben vagyok. Az eredmények is ezt igazolják. Például, amikor a misszióban, a lehetetlen körülmények ellenére is tudtunk megoldást találni. A speciális műtéteknél is rengeteget számít az előzetes készülés. A friss halotton való gyakorlás közben még lehet hibázni, vagy akár új megközelítéseket kipróbálni. Akkor kezdtem el, amikor egy olyan hölgyet műtöttem meg, akiről már mindenki lemondott. Rosszindulatú daganata volt, de mondta, hogy neki még dolga van. A belső hang, amit a lelkiismeret jelzett, hogy ne a protokollt fogadjam el, hanem menjek le a boncterembe, gyakoroljak rá, és akkor sikerülni fog. Így is történt. Ugyanígy imádság közben jött egy agysebészeti mikro-technikának a felfedezése, arról, hogyan tudnám még pontosabbá tenni az operációkat. Nagy siker lett belőle, három nap leforgása alatt a legnevesebb amerikai tudományos szaklap egyike elfogadta és publikálta. A hit és a tudomány hihetetlenül szoros kapcsolatban van. Én erről szeretek tanúbizonyságot tenni, nem rejtem véka alá. Ahogy a zenészek megnevezik a szerzőpárost, nekem is el kell mondanom, hogy nem önálló az érdemem, Istentől kapom a felfedezéseket. Mindnyájan tanultuk, hogy Michelangelo, Leonardo da Vinci, és még sorolhatnám a régi híres sebészeket, boncolás közben fedeztek fel új dolgokat, mégis ez menet közben kiveszett az orvostudományból.

Prize. It cannot be a coincidence...

– That is why I am especially happy about this prize. Both the great predecessor's discovery and my innovation are related to the dissecting room. Most doctors are still afraid of it. Indeed, it is hard to face death every morning at 6 when I go to the room, but the message of resurrection gives me strength. My son's tragic death helped me to understand it, and took me even closer to God. The faith of the brain is very important, but you have to get certainty with your heart and emotions. The future, the resurrection has already been done.

Do You have any free time left with all the hard work, constant practice, faith and volunteering?

– Prayer comes first, then the family and the work. My profession is very important to me, but it cannot come before the family. Whenever we can we are together. My wife and I are the happy parents of five children. One of them has already gone to the Heaven. We like doing sports together: running, rid-

Vagy a magyarok közül említhetnék még Semmelweis Ignácot is, aki szintén a boncolás útján jutott el nagy találmányához, amellyel „az anyák megmentőjévé” vált. Idén március 15. alkalmából pedig Semmelweis Ignác-díjban részesült. Ez sem lehet véletlen...

– Pontosan ezért különösen örülök ennek a díjnak. A nagy előd felfedezése és az én innovációm is a boncteremhez kötődik. A legtöbb orvos létükre még mindig félnek ettől. Valóban nehéz minden reggel 6-kor, amikor lemegyek a terembe, egyből az elmúlással szembesülni, de erőt ad a feltámadás üzenete. A kisfiam tragikus halála segített ezt megérteni, és még közelebb vitt Istenhez. Az észnek a hite is nagyon fontos, de a szívünkkel és az érzelmeinkkel kell magunkévá tenni a bizonyágot. A jövőnk, a feltámadás már megtörtént.

A rengeteg munka, a folyamatos gyakorlás, a hitelet és az önkéntesség mellett marad-e szabadideje?

– Az első az ima, utána jön a család, és a munka. A hivatásom nagyon fontos számomra, de nem előzi meg a családot. Amikor csak tudunk, együtt vagyunk. Öt gyermek boldog szülei vagyunk a feleségemmel, egyikük már a mennyben van. Szeretünk együtt sportolni, futni, biciklizni, teniszezni. Télen voltunk síelni. A mondással ellentétben úgy vélem, nem ép testben van ép lélek, hanem ép lélek

ing bikes, playing tennis. In winter we went skiing. Unlike the saying goes I think a healthy mind is not in a healthy body, but the healthy mind gives the opportunity to have a healthy body. Yet, in case of fatal illness one can be happy, as it was shown by many saints. The mind, the soul defines the personality and happiness.

Which international conferences are You about to attend in the near future?

– I am going to Porto to participate in a world congress, and in the autumn there will be a neurosurgical congress in Brussels. The Hungarian congress will be held in Pécs. Meanwhile I keep practising for the operation of the Siamese twins, which will be in September or October.

Could You mention operations from Your experience which were nearly miraculous?

– There was a lady, who had been refused everywhere. I could

ad lehetőséget az ép testre, de halálos betegség esetén is lehet valaki boldog, ahogy azt sok szent megmutatta. A lélek definiálja a személyiséget és a boldogságot.

Milyen nemzetközi konferenciákra készül a közeljövőben?

– Most Portóba készülök egy világkongresszusra, majd ősszel az európai idegsebészeti kongresszusra Brüsszelben. Itthon Pécssett lesz a hazai kongresszus. Közben folyamatosan gyakorolok a sziámi ikrek műtétjére is, amely szeptember-október hónapban esedékes.

Ki tudna említeni a praxisában olyan műtéteket, amelyek a csodával határos módon mentek végbe?

– Egy hölgyet, akit már mindenhol vizsztatásítottak, úgy tudtam megoperálni, hogy az operáció előtt 26 rágyakorló műtétet végeztem a boncteremben. 7-8 órába tellett, de sikeresen eltávolítottuk a daganatot.

Mentálisan hogyan lehet egyhuzamban ennyi időt koncentrálni?

– Tudomásul kell vennünk a határainkat, mi is emberek vagyunk. Ha úgy adódik, inkább érdemes egy-egy félórás pihenőt tartani közben. A sziámi ikrek műtétjének ideje az előzetes beavatkozásoknak köszönhetően lerövidült, de még így is minimálisan 16 órára számítunk.

Végh Nóra Judit

operate on her after I had had 26 practising operations in the dissecting room beforehand. It took some 7-8 hours, but we removed the tumour successfully.

How is it possible mentally to concentrate so long in one go?

– You have to be aware of your boundaries, as we are all human. If it is necessary, it is worth having a 30-minute break in the meantime. The surgery of the Siamese twins will be shorter due to the previous medical interventions, yet we expect a 16-hour operation at least.

